

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Çeviren, Okan TAŞDELEN, İnsan Hakları Hukukçusu ve AİHM Eski B Hukukçusu, @O_TSDLN, 2021.
[Daha önce Patreon sayfamda “<https://www.patreon.com/posts/46659074>” yayımlanmıştır] Bu özet çeviriyi yayımlama izni, yalnızca HUDOC’a konulması için verilmiştir. Çevirmene atıfta bulunmak kaydıyla alıntılanabilir.

© Translated by Okan TAŞDELEN, Human Rights Legal Expert and Former B Lawyer of the ECHR, @O_TSDLN, 2021. [Already published on my Patreon page “<https://www.patreon.com/posts/46659074>”]
Permission to re-publish this summary translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in HUDOC.
It may be reproduced with a reference to the translator.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

BÜYÜK DAİRE

GUÐMUNDUR ANDRI ÁSTRÁÐSSON/İZLANDA KARARI

(Başvuru No. 26374/18, 01/12/2020)

6/1 madde (ceza) • Kanunla kurulmuş mahkeme • Ulusal mahkemelerin etkili denetiminin ve telafisinin yokluğunda, usule aykırı idari takdir tarafından atanmasına hâle getirilen hâkimin katılımı • Atama usulünün meşruiyetini lekeleyen ve ilgili kararların arkasındaki siyasi saiklere dair objektif olarak haklı kılınmış endişeler doğuran ağır ihlal • Yüksek Mahkemenin, ihlali kabul eden kendi tespitinden gerekli sonuçları çıkarmaktaki ve başvuranın iddialarına karşılık vermekteki ihmali • Hâkimlerin titiz bir süreç yoluyla liyakat esaslı olarak seçilmesinin “mahkeme” kavramının doğasında bulunduğu • Yargısal atama sürecini düzenleyen ulusal hukukun, bir mahkeme veya yargılama merciin “kanunla” “kurulması” kavramının içsel bir unsurunu oluşturduğu • “Kanunla kurulmuş mahkemenin” “kanuna uygun şekilde kurulan mahkeme” anlamına da geldiği • “Bağımsızlık” ve “tarafsızlık” teminatlarıyla paylaşılan ortak amacın ışığında inceleme: hukuk devleti ve güçler ayrılığı temel ilkelerini savunulmasının ışığında • Yargısal atama sürecindeki aykırılıkların kanunla kurulmuş mahkeme hakkının özünü ihlal edip etmediğini tespit ederken, üç aşamalı testin uygulanması • (2) Atama usulünün temel bir kuralının (1) açık bir ihlalinin olup olmadığı ve (3) iddiaların ulusal mahkemeler tarafından Sözleşme’yle uyumlu bir tarzda, etkili şekilde gözden geçirilip geçirilmediği ve karşılanıp karşılanmadığı • Hukuki belirlilik ve hâkimlerin azledilememesi ilkeleri de dâhil olmak üzere söz konusu çatışan menfaatler arasında denge kurmak için ulusal denetim
46. madde • Genel tedbirler • Davalı devletin, o tarihten beri kesin hüküm olmuş tüm davaları yeniden görme yükümlülüğünün olmadığı

OLAYLAR VE OLGULAR

A. Başvuran Hakkındaki Ceza Kovuşturması

Başvuran Guðmundur Andri Ástráðsson, geçerli bir ehliyet olmaksızın ve uyuşturucu etkisi altındayken araç kullanmaktan 23 Mart 2017 tarihinde suçlu bulunmuştur. İstinaf talebi, Ocak 2018 tarihinde oluşturulan yeni İstinaf Mahkemesi (Landsréttur) tarafından görülmüştür. Hâkim A.E., davaya atanan hâkimlerden biridir ve Bay Ástráðsson, Yüksek Mahkemenin 19 Aralık 2017 tarihli kararlarında tespit edildiği üzere atanmasına ilişkin usulde aykırılıklar gerçekleştiğini ileri sürerek hâkimin davadan çekilmesini talep etmiş fakat talebi reddedilmiştir.

İstinaf Mahkemesi Bay Ástráðsson'un mahkûmiyeti onamıştır. Başvuran, A.E.'nin atanmasını kanuna uygun olmadığını ve yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde adil bir yargılanmadan istifade etmediğini ileri sürerek Yüksek Mahkemeye başvurmuştur. Ayrıca, hâkimin atanmasında siyasi bir saik olduğunu da iddia etmiştir.

Yüksek Mahkeme, 24 Mayıs 2018 tarihinde, temyiz talebini reddetmiştir. 19 Aralık 2017 tarihli önceki kararlarında tespit edildiği gibi A.E.'nin İstinaf Mahkemesine atandığı usuldeki kusurlara rağmen, atanmasının geçerli olduğunu tespit etmiştir. Bay Ástráðsson'un bağımsız ve tarafsız hâkimler önünde adil bir yargılama gördüğünden şüphelenmek için yetersiz neden olduğu görüşünü benimsemiştir.

B. Diğer Gelişmeler

A.E., bir Değerlendirme Komitesinin 15 İstinaf Mahkemesi hâkimliği görevi için ilk olarak 33 adayı incelediği ve bu göreve atanmak için en nitelikli olduğunu değerlendirdiği 15 adaylık bir listeyi önerdiği bir seçim usulünün ardından atanmıştı.

50/2016 sayılı yeni Yargı Kanunu'nun ilgili hükmü uyarınca Adalet Bakanı, önerilen aday(lar)ın Komite tarafından böyle bir atama için Yargı Kanunu'nda ortaya konan asgari şartları karşıladığının tespit edilmiş olması ve teklifin Parlamento tarafından kabul edilmesi şartıyla, Değerlendirme Komitesinin önerisinden ayrılabilir. Somut olayda Adalet Bakanı, Komite'nin en iyi adaylar listesinde alt sıralarda değerlendiren A.E.'nin de bulunduğu dört kişiyi eklemiş ve Komite'nin 15 teklif edilmiş adayından 11'in seçmiştir. Komitenin değerlendirme tablosunun 7, 11, 12 ve 14. sıralarındaki adaylar listeden çıkartılmış ve yerlerine tablonun 17, 18, 23 ve 30. sıralarındaki adaylar konulmuştur. A.E., Komitenin değerlendirmesinde 18. sırada yer almaktaydı.

Bakan, Komite'nin seçimine ilişkin yapmış olduğu değişikliklere ilişkin bazı savunmalar dile getirmiştir. Bununla birlikte, neden özellikle 7, 11, 12 ve 14. sıralarındaki adayların yerine 17, 18, 23 ve 30. sıralarındaki adayların konulduğuna ilişkin bir açıklama yapılmamıştır.

Haziran 2017 tarihinde Parlamento, tek bir oylamada çoğunlukla Bakanın listesini oylamış ve İzlanda Cumhurbaşkanı aynı ay içinde A.E. de dâhil olmak üzere yeni hâkimlerin atama yazılarını imzalamıştır.

Değerlendirme Komitesi tarafından teklif edilen fakat Bakan tarafından Komite'nin listesinden çıkartılan iki aday İzlanda Devletine dava açmış ve atama usulünün hukukiliğine itiraz etmiştir. Yüksek Mahkeme, 19 Aralık 2017 tarihinde, maddi tazminat taleplerini reddetmiş fakat her birine manevi zararları için 700.000 İzlanda kronu (yaklaşık 5.700 avro (EUR)) vermiştir.

Yüksek Mahkeme, 19 Aralık 2017 tarihli kararlarında, Adalet Bakanının Parlamentoya sunduğu teklifi, seçmiş olduğu adayların liyakatlerinin değerlendirilmesi için gerekli bilgiyi sağlayacak bağımsız bir soruşturmayla temellendirmemek suretiyle idari hukuku ihlal ettiğini tespit etmiştir. Parlamento değiştirilmiş listeyi, kanunu gerektirdiği gibi her bir adayı ayrı ayrı oylamaksızın listeyi blok olarak onayladığından; orijinal listede olmayan dört adayı ilgilendirdiği ölçüde Parlamento'daki usulde de noksanlıklar yaşanmıştı.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I – SÖZLEŞME'NİN 6/1 MADDESİNİN YASAYLA KURULMUŞ BİR MAHKEME HAKKI BAKIMINDAN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

154. Başvuran, Sözleşme'nin 6/1 maddesi altında, cezai mahkûmiyetini onayan yeni oluşturulmuş İstinaf Mahkemesi heyetindeki üç hâkimden birinin, yani A.E.'nin, ilgili iç hukuka uygun şekilde atanmamış olduğundan ve dolayısıyla hakkındaki cezai suçlamanın bu madde anlamında “yasayla kurulmuş bir mahkeme” tarafından karara bağlanmamış olduğundan şikâyet etmiştir.

A. Dairenin Kararı

159. Daire, yürütmenin yargısal atama sürecinde usule aykırı takdiri dolayısıyla iç hukuk ihlallerinin söz konusu vakitte geçerli ilgili kuralların açık ihlali anlamına geldiğine karar vermişti. Bu itibarla, ikiye karşı beş oyla, başvuranın cezai mahkûmiyetini onayan İstinaf

Mahkemesi heyetinde A.E.’nin hukuka aykırı mevcudiyeti nedeniyle “yasayla kurulmuş mahkeme” hakkı yönünden Sözleşme’nin 6/1 maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir. Daire, ulaşılan bu sonucu dikkate alarak istinaf talebini inceleyen heyetin bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin şikâyeti incelemeye gerek bulunmadığını değerlendirmiştir.

B. Büyük Dairenin Değerlendirmesi

1. Başvuranın “Kanunla Kurulmuş Mahkeme” Hakkına İlişkin Şikâyetinin Kapsamı

210. Mevcut şikâyetle ilişkin Büyük Dairenin görevi, iç hukukun yukarıda bahsedilen ihlallerinin 6/1 madde bakımından sonuçlarına karar vermekle; diğer bir ifadeyle, atanmasındaki kanıtlanmış aykırılıklara rağmen hâkim A.E.’nin başvuranın istinaf talebini inceleyen İstinaf Mahkemesi heyetine katılmasının, başvuranı “yasayla kurulmuş bir mahkeme” tarafından yargılanma hakkından mahrum bırakıp bırakmadığını saptamakla sınırlıdır.

2. “Kanunla Kurulmuş Mahkeme” Şartının Kapsamı

(a) Genel İlkeler ve AİHM’in Mevcut İçtihatlarına Genel Bakış

(i) “Kanunla Kurulmuş Mahkeme” Kavramı

211. Sözleşme’nin 6/1 maddesi uyarınca, bir mahkeme veya yargılama mercii her zaman kanunla kurulmalıdır. Bu ifade, Sözleşme ve protokoller tarafından kurulan kuruma sisteminin yapısında bulunan ve Sözleşme’nin önsözünde açıkça belirtilen hukukun üstünlüğü ilkesini yansıtmaktadır (bkz. *Jorgic/Almanya*, B. No. 74613/01, § 64, AİHM 2007-III (alıntılar)). AİHM’in daha önce ifade ettiği üzere, yasama organının maksadına uygun şekilde kurulmamış bir mahkeme ister istemez, hukuki anlaşmazlıkları çözüme kavuşturmak için demokratik bir toplumda gerekli kılınan meşruiyetten yoksun kalacaktır (bkz. *Lavents/Letonya*, B. No. 58442/00, § 114, 28 Kasım 2002).

212. AİHM ayrıca, Sözleşme’nin 6/1 maddesi anlamındaki “kanun”un sadece yargısal organların kurulmasını ve yetkilerini öngören mevzuatı değil; aynı zamanda, ihlal edildikleri takdirde bir veya daha fazla hâkimin davaya katılımını usulsüz kılacak diğer herhangi bir ulusal hukuk hükmünü de kapsadığını yinelemektedir (bkz. *Gorguiladzé/Gürcistan*, B. No. 4313/04, § 68, 20 Ekim 2009; *Pandjigidzé ve Diğerleri/Gürcistan*, B. No. 30323/02, § 104, 27 Ekim 2009; *Kontalexis/Yunanistan*, B. No. 59000/08, § 38, 31 Mayıs 2011). Bu ifade bilhassa, bir mahkemenin üyelerinin bağımsızlığına, görev sürelerine ve tarafsızlıklarına ilişkin hükümleri

içine almaktadır (bkz. *Gurov/Moldova*, B. No. 36455/02, § 36, 11 Temmuz 2006; *DMD GROUP, a.s./Slovakya*, B. No. 19334/03, § 59, 05 Ekim 2010; *Miracle Europe Kft/Macaristan*, B. No. 57774/13, § 48, 12 Ocak 2016).

213. “Kanunla kurulmuş” ifadesi diğer bir deyişle, yalnızca bir “mahkemenin” salt mevcudiyetinin hukuki temelini değil; aynı zamanda, bu mahkeme tarafından tabi olduğu özel kurallara uyulmasını (bkz. *Sokurenko ve Strygun/Ukrayna*, B. No. 29458/04 ve 29465/04, § 24, 20 Temmuz 2006) ve mahkeme heyetinin her bir olaydaki oluşumunu da içermektedir (bkz. *Richert/Polonya*, B. No. 54809/07, § 43, 25 Ekim 2011; *Ezgeta/Hırvatistan*, B. No. 40562/12, § 38, 07 Eylül 2017).

(ii) Bir “Mahkemenin” “Kanunla Kurulması” Şartının Amacı

214. AİHM içtihatları uyarınca, Sözleşme’nin 6/1 maddesindeki “kanunla kurulmuş” ifadesinin amacı, “demokratik bir toplumdaki yargı teşkilatının yürütmenin takdirine bağlı olmamasını fakat Parlamentodan sadır olan kanunla düzenlenmesidir (bkz. *Zand/Avusturya*, B. No. 7360/76, 12 Ekim 1978 tarihli Komisyon raporu, Kararlar Derlemesi (DR) 15, s. 70-80; *Miracle Europe Kft/Macaristan*, yukarıda anılan, § 51).

215. AİHM, güçler ayrılığı mefhumuna ve yargının bağımsızlığının temin edilmesinin önemine atfedilen artan önemi vurgulamakla birlikte (bkz. *Baka/Macaristan* [BD], B. No. 20261/12, § 165, 23 Haziran 2016); aynı zamanda, ne 6. maddenin ne de Sözleşmenin diğer herhangi bir hükmünün devletleri erklerin etkileşimine dair herhangi bir anayasa teorisi kavramına uymakla yükümlü kılmadığını da kaydetmiştir (bkz. *Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portekiz* [BD], B. No. 55391/13 ve Diğer 2 Başvuru, § 186, 06 Kasım 2018). AİHM’e göre, devlet idaresinin üç dalı arasında belirli bir etkileşim sadece kaçınılmaz değil; aynı zamanda, ilgili erkler diğer birinin görevlerine ve yetkilerine tecavüz etmediği ölçüde gereklidir de. Bir kez daha mesele, belirli bir olayda Sözleşme’nin gereklerinin karşılanıp karşılanmadığıdır (bkz. *Kleyn ve Diğerleri/Hollanda* [BD], B. No. 39343/98 ve Diğer 3 Başvuru, § 193, AİHM 2003-VI; *Henryk Urban ve Ryszard Urban/Polonya*, B. No. 23614/08, § 46, 30 Kasım 2010).

(iii) AİHM İçtihatlarına Genel Bakış

216. Kural olarak AİHM, bir “mahkeme” tarafından yargısal organların kuruluşuna ve yetkilerine ilişkin ulusal yasa hükümlerinin ihlal edilmesinin 6/1 maddesinin ihlaline yol

açacağına ve dolayısıyla ulusal hukuka bu bakımdan uyulup uyulmadığını inceleme yetkisinin olduğuna hükmetmektedir. Ancak AİHM, iç hukuk hükümlerini yorumlanın ilk sırada ulusal mahkemelere düştüğü genel ilkesini dikkate alarak iç hukukun açık bir ihlali olmadıkça bu mahkemelerin yorumlarını sorgulamayacaktır (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Lavents/Letonya*, yukarıda anılan, § 114; *Kontalexis/Yunanistan*, § 39).

217. AİHM’in mevcut içtihatlarının gözden geçirilmesi, “kanunla kurulmuş mahkeme” şartına uymanın şimdiye kadar 6/1 maddesinin hem cezai hem de hukuki yönü altında çok çeşitli bağlamlarda incelendiğini ortaya koymaktadır:

(i) Mahkemenin görevi dışında faaliyet göstermesi (bkz. *Coëme ve Diğerleri/Belçika*, B. No. 32492/96 ve Diğer 4 Başvuru, §§ 107-109, AİHM 2000-VII; *Sokurenko ve Strygun/Ukrayna*, yukarıda anılan, §§ 26-28);

(ii) Bir davanın belirli bir hâkime veya mahkemeye tevzi edilmesi ya da bunun için tevzinin değiştirilmesi (bkz. *DMD GROUP, a.s./Slovakya*, yukarıda anılan, §§ 62-72; *Richert/Polonya*, yukarıda anılan, §§ 41-57; *Miracle Europe Kft/Macaristan*, yukarıda anılan, §§ 59-67; *Chim ve Przywieczerski/Polonya*, B. No. 36661/07 ve 38433/07, §§ 138-142, 12 Nisan 2018; *Pasquini/San Marino*, B. No. 50956/16, §§ 103 ve 107, 02 Mayıs 2019);

(iii) Ulusal hukuk uyarınca gerekli kılındığı gibi yeterli bir gerekçe sunulmaksızın bir hâkimin değiştirilmesi (bkz. *Kontalexis/Yunanistan*, yukarıda anılan, §§ 42-44);

(iv) Yasal görev sürelerinin dolmasının ardından ve yeniden görevlendirilmeleri sürecinde, hâkimlerin görev sürelerinin zımni olarak belirsiz bir süre için yenilenmesi (bkz. *Gurov/Moldova*, yukarıda anılan, § 37; *Oleksandr Volkov/Ukrayna*, B. No. 21722/11, §§ 152-156, AİHM 2013);

(v) Heyetteki bazı üyelerin yasa uyarınca davada yer alma ehliyetinin bulunmadığı bir mahkeme tarafından yapılan yargılama (bkz. *Lavents/Letonya*, yukarıda anılan, § 115; *Zeynalov/Azerbaycan*, B. No. 31848/07, § 31, 30 Mayıs 2013);

(vi) Yargısal görevin meslek harici hâkim olarak yerine getirilmesi için ulusal hukukta yasal bir temelin yokluğuna rağmen, çoğunluğu meslek harici hâkimlerden oluşan heyet tarafından yapılan yargılama (bkz. *Gorguiladzé/Gürcistan*, yukarıda anılan, § 74; *Pandjikidzé ve Diğerleri/Gürcistan*, yukarıda anılan, § 110);

(vii) Meslekten olmayan hâkimlerin, meslekten olmayan hâkimlere ilişkin ilgili iç mevzuata aykırı şekilde duruşmalara katılması (bkz. *Posokhov/Rusya*, B. No. 63486/00, §§ 39-44, AİHM 2003-IV);

(viii) Ulusal hukukta belirlenen usule uygun şekilde atanmamış meslekten olmayan hâkimlerce yapılan yargılama (bkz. *Ilatovskiy/Rusya*, B. No. 6945/04, §§ 38-42, 09 Temmuz 2009);

(ix) Hükmün, kanun öngördüğünden daha az sayıdaki üyeden oluşan heyetçe verilmesi (bkz. *Momčilović/Sırbistan*, B. No. 23103/07, § 32, 02 Nisan 2013; *Jenița Mocanu/Romanya*, B. No. 11770/08, § 41, 17 Aralık 2013);

(x) Mahkeme işlemlerinin, ilgili iç hukuk uyarınca böyle işlemleri yürütmekle yetkilendirilmemiş mahkeme idarecisince gerçekleştirilmesi (bkz. *Ezgeta/Hırvatistan*, yukarıda anılan, § 44).

(b) İçtihatteki İlkelerin Rafine Edilmesi

218. Somut olayda Büyük Daire, “yasayla kurulmuş mahkeme” kavramına verilecek anlamı saflaştırmak ve netleştirmek ve kavramın 6/1 madde altındaki diğer “kurumsal gerekliliklerle”, yani bağımsızlık ve tarafsızlıkla, ilişkisini tahlil etme fırsatını yakalamıştır. Dolayısıyla AİHM, ilk olarak “kanunla”, “kurulmuş” ve “mahkeme” terimlerini inceleyecek ve kavramın amacını en iyi biçimde yansıtmaları ve nihayetinde sağladığı güvencelerin gerçekten etkili olması için bunların nasıl yorumlanması gerektiğini tartışacaktır. Sonrasında ise kanunla kurulmuş mahkeme gereksinimi ile bağımsızlık ve tarafsızlık şartları arasındaki etkileşimi inceleyecektir (par. 231-234).

3. Mevcut Davadaki Usule Aykırılıkların “Kanunla Kurulmuş Mahkeme” Hakkının İhlali Derecesinde Olup Olmadığı: Eşik Testi

235. Kanunla kurulmuş mahkeme hakkının kapsamının, bu haktan kaynaklan yükümlülüklerin ve bağımsızlık ve tarafsızlık ilkeleriyle olan ilişkisini saptanmasının ardından; AİHM’in söz konusu yargısal atama sürecinde karşılaşılan usulsüzlüklerin “kanunla kurulmuş mahkeme” hakkından başvuranın yoksun kılınmasına yol açıp açmadığına karar vermesi gerekmektedir. Bu meselenin incelenmesi, yargısal atama sürecindeki herhangi bir türdeki usulsüzlüğün, ne kadar küçük veya teknik olursa olsun ve ne zaman gerçekleşirse gerçekleşsin, doğrudan bu hakka aykırılık oluşturup oluşturmayacağı meselesini karşılık olarak gündeme getirmektedir.

(a) Eşik Testi Oluşturmaya Gerek Var Mıdır?

236. AİHM ilk baştan, bir ihlal tespitinin olası etkileri ve söz konusu olan birbirini dengeleyen önemli menfaatler dikkate alındığında; “kanunla kurulmuş mahkeme” hakkının, yargısal atama usulündeki bütün usulsüzlüklerin bu hakkı tehlikeye atma tehlikesi barındırdığı şeklinde aşırı genişletici bir tarzda yorumlanmaması gerektiğini değerlendirmektedir. Bu konu ele alınırken, belirli bir derecede temkinle hareket edilmelidir.

(b) Büyük Daire Tarafından Geliştirilen Eşik Testi

243. AİHM, Avrupa boyunca farklı ülkelerdeki yargısal atama süreçlerinde ortaya çıkabilecek olası usulsüzlüklerine cevap verebilecek kapsayıcı bir dengeleme testi geliştirmenin taşıdığı zorlukların farkındadır. Bununla birlikte, topluca ele alındıklarında aşağıdaki ölçütler, belirli bir yargısal atama sürecindeki usulsüzlüklerin kanunla kurulmuş mahkeme hakkının ihlalini gerektirecek ağırlıkta olup olmadığını ve birbiriyle yarışan ilkeler arasındaki dengenin bir olayın özel koşullarında ilgili devlet kurumlarınca adil ve ölçülü biçimde kurulup kurulmadığını değerlendirirken AİHM’e ve nihayetinde ulusal mahkemelere sağlam bir temel sunabilecektir.

(i) Testin Birinci Adımı: Ulusal Hukuka Açık Bir Aykırılığın Olup Olmadığı

244. İlk önce, ihlalin gerçekten objektif biçimde ve hakikaten tespit edilebilir olması gerektiği anlamında, kural olarak ulusal hukuka açık bir aykırılık bulunmalıdır. AİHM genel itibariyle, ihlal bariz olmadıkça (bkz. *Lavents/Letonya*, yukarıda anılan, § 114), yani ulusal mahkemelerin tespitleri keyfi ya da açıkça gayrimakul görülmedikçe (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Radomilja ve Diğerleri/Hırvatistan* [BD], B. No. 37685/10 ve 22768/12, § 149, 20 Mart 2018; *S., V. ve A./Danimarka* [BD], B. No. 35553/12 ve Diğer 2 Başvuru, § 148, 22 Ekim 2018); iç hukukun ihlal edilip edilmediğine ilişkin ulusal mahkemelerin yorumlarını benimsemektedir.

245. Ancak, yargısal atamalara ilişkin ulusal kuralların açık bir ihlalinin yokluğunun kanunla kurulmuş mahkeme hakkının ihlali ihtimalini ortadan kaldırmadığı da belirtilmelidir. İlgili ulusal kurallara görünüşte uygun bir yargısal atama usulünün yine de belirtilen Sözleşme hakkıyla bağdaşmayan sonuçlar doğurduğu durumlar olabilir (bkz., gerekli uyarlamalarla, *DMD GROUP, a.s./Slovakya*, B. No. 19334/03, §§ 62-72, 05 Ekim 2010). Bu durumlarda AİHM, ilgili ulusal kuralların uygulanmasının “kanunla kurulmuş mahkeme” hakkının kendine özgü gereklilikleriyle uyumlu olup olmadığına karar vermek için, testin aşağıda belirtilen ikinci ve üçüncü unsurları altında incelemesini sürdürmelidir.

(ii) *Testin İkinci Adımı: Ulusal Hukuka Aykırılıkların Yargısal Atama Usulünün Temel Herhangi Bir Kuralına İlişkin Olup Olmadığı*

246. İkincisi, bahse konu ihlal, “kanunla kurulmuş mahkeme” şartının amaç ve gayesinin, yani yargının uygunsuz müdahalelerden uzak şekilde görevlerini yerine getirme ehliyetinin temin edilmesinin ve böylelikle hukukun üstünlüğünün ve güçler ayrılığının korunmasının ışığında değerlendirmelidir. Dolayısıyla, atama sürecinin meşruiyeti üzerinde bir etki taşımayan tamamen teknik nitelikteki ihlallerin, ilgili eşğin altında kaldığı düşünülmelidir. Bunun aksine, atama sürecindeki en temel kuralları tamamen göz ardı eden ihlaller, örn. ilgili seçilebilirlik ölçütlerini karşılamayan bir kişinin hâkim olarak atanması gibi, ya da “kanunla kurulma” şartının amaç ve etkisinin başka bir yolla içini boşaltan ihlallerin bu şarta aykırı olduğu düşünülmelidir.

247. AİHM, hâkimlerin atanması usulünün temel kurallarına ilişkin, yani “kanunla kurulmuş mahkeme” hakkının özünü etkileyen aykırılıkların, bu hakkın ihlali sonucunu doğurmasının olası olduğu görüşündedir. Her bir olayda AİHM, hâkimlerin atanmasına ilişkin uygulanabilir ulusal kurallara aykırılığın, başta yürütme olmak üzere devlet idaresinin diğer organları tarafından, bahse konu zamanda geçerli ulusal kurallarınca öngörülmeleyen bir ölçüde atama usulünün bütünlüğüne zarar veren, aşırı bir takdir hakkı kullanabileceği şeklinde gerçek bir tehlike oluşturup oluşturmadığını saptamalıdır.

(iii) *Testin Üçüncü Adımı: “Kanunla Kurulmuş Mahkeme” Hakkının İddia Edilen İhlallerinin Ulusal Mahkemeler Tarafından Etkili Biçimde Gözden Geçirilip Geçirilmedikleri ve Giderilip Giderilmedikleri*

248. AİHM üçüncü olarak, eğer yapılmışsa ulusal mahkemeler tarafından, yargısal atamalara ilişkin ulusal kuralın ihlalinin Sözleşme hakkı yönünden yasal sonuçlarına dair gerçekleştirilen incelemenin, böyle bir aykırılığın “kanunla kurulmuş mahkeme” hakkının ihlali anlamına gelip gelmediğine karar verirken esaslı bir rol oynadığını ve dolayısıyla bu hususun, testin kendisinin bir parçasını oluşturduğunu değerlendirmektedir.

249. Eğer Hükümetin iddia ettiği gibi, ulusal mahkemelerce gerçekleştirilen incelemenin mahiyeti, kapsamı ve niteliğine bakılmaksızın, bu mahkemelerin tespitleri, “kanunla kurulmuş mahkeme” şartı altındaki değerlendirmede tamamen belirleyici görülürse; diğer bir ifadeyle AİHM, ulusal yargısal atama kurallarının ihlalinin sonuçlarının 6 maddeyi ihlal edebilecek

türde olup olmadığını bizzat değerlendirme hakkı yoksa; o zaman bu bağımsız Sözleşme hakkı, mevcut bağlamda gerçek bir korumadan yoksun kalacaktır.

250. İç hukuku uygulamak asıl olarak ulusal makamlara ve bilhassa mahkemeler düşmekteyse de kanunun yorumlanma ve uygulanma şeklinin Sözleşme ilkeleriyle tutarlı sonuçlar doğurup doğurmadığına karar vermek nihayetine AİHM'e aittir (bkz. *Scordino/İtalya (no. 1)* [BD], B. No. 36813/97, § 191, AİHM 2006-V; *Carbonara ve Ventura/İtalya*, B. No. 24638/94, § 68, AİHM 2000-VI).

251. Belirli bir olayda ilgili iç kuralların ihlalinin olup olmadığını incelerken AİHM kural olarak, tespitleri keyfi veya açıkça mantık dışı olmadıkça, ulusal mahkemelerin iç hukuku yorumlamasına ve uygulamasına saygı gösterecektir. Bununla birlikte, ilgili iç kurallarına aykırılık tespit edilince; bu aykırılığın hukuki etkilerinin ulusal mahkemelerce değerlendirilmesi, ilgili Sözleşme içtihadı ve ondan doğan ilkeler temelinde yapılmalıdır. Ulusal mahkemelerin, olayları ve şikâyetleri Sözleşme standartlarının ışığında gereği gibi değerlendirdiğinde, söz konusu yarışan menfaatleri yeterince tarttığında ve gerekli sonuçları çıkardığında; kendi değerlendirmesini ulusal mahkemelerinkinin yerine koymak için AİHM'in sağlam gerekçelere ihtiyaç duyacaktır (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Von Hannover/Almanya (no. 2)* [BD], B. No. 40660/08 ve 60641/08, § 107, AİHM 2012; *Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya* [BD], B. No. 931/13, § 164, 27 Haziran 2017). Dolayısıyla ulusal mahkemeler, gerekli dengenin nasıl sağlanacağına takdir yetkisine sahip olmakla birlikte; bu denge çalışmasını gerçekleştirirken, Sözleşme'den kaynaklanan yükümlülüklerine uymak zorundadırlar.

252. Atama usulündeki usulsüzlüğe bireylerce itiraz edilebilecek belirli bir süre sınırı koymak yetkisinde olmamakla birlikte; AİHM, böyle bir süre sınırının yokluğunun uygulamada atamaları sonsuza kadar itiraza açık kılma sonucunu doğuracağı hususunda Hükümetle aynı fikirde değildir. Hukuki güvenliğin korunması, zaman geçtikçe, bireylerin “kanunla kurulmuş mahkeme” hakkı bağlamında artan bir önem kazanacaktır. Ayrıca, zamanın geçmesiyle ortaya çıkacak aşikâr güçlükler ve Sözleşmeciler tarafların iç hukuklarındaki bu tür itirazlara uygulanabilir ilgili yasal süre sınırları da dikkate alınmalıdır.

(c) Testin Mevcut Davanın Şartlarına Uygulanması*(i) Ulusal Hukuka Açık Bir Aykırılığın Olup Olmadığı*

254. İzlanda Yüksek Mahkemesi, 19 Aralık 2017 ve 24 Mayıs 2018 tarihli iki kararında, İstinaf Mahkemesi hâkimlerinin atama sürecinde, ulusal hukuka iki yönden uyulmadığını tespit etmişti: ilki, Adalet Bakanının olguların bağımsız bir değerlendirmesini gerçekleştirmekteki ve Değerlendirme Komitesinin önerisinden ayrılmak için yeterli gerekçe sunmaktaki ihmali; ikincisi, İzlanda Parlamentosunun yeni Yargı Yasasındaki özel oylama usulüne (Bakan tarafından önerilen her bir aday hakkında ayrı oylama) uyulmaması. Yüksek Mahkemenin, taraflarca da karşı çıkılmayan bu yorumundan şüpheye düşürecek bir neden bulunmamaktadır. AİHM sonuç itibarıyla, testin ilk şartının karşılandığını tespit etmiştir.

(ii) Ulusal Hukuka Aykırılıkların Yargısal Atama Usulünün Temel Herhangi Bir Kuralına İlişkin Olup Olmadığı

256. İzlanda'daki son yasal değişiklikler uyarınca, başlangıçta danışma statüsü taşıyan Değerlendirme Komitesi, mahkemelere yapılacak yargısal atamalara ilişkin bağlayıcı tavsiye vermekle yetkilendirilmiştir. Yasa, Adalet Bakanının Komite'nin değerlendirmesinden belirli bir derecede ayrılmasına istisnaen izin veriyorsa da; böyle bir takdirin kullanımı, her zaman Parlamento'nun kontrolüne tabiydi.

257. Böyle bir mekanizmanın oluşturulmasındaki amaç, yürütmenin hâkimlerin atanmasındaki etkisini sınırlandırmak ve bu vesileyle İzlanda'daki yargının bağımsızlığını güçlendirmektir.

259. Yukarıdaki açıklamaların ışığında Büyük Daire, A.E. de dâhil olmak üzere Adalet Bakanınca teklif edilen dört hâkimin atanması usulündeki aykırılıkların, atama sürecinin meşruiyetine hâlel getirecek ve “kanunla kurulmuş mahkeme” hakkının tam da özüne zarar verecek ağırlıkta olup olmadığına karar verecektir.

(a) Adalet Bakanınca Gerçekleştirilen Aykırılıklar

260. Bakan, adayların değerlendirilmesinde başarılı kürsü tecrübesi gibi subjektif unsurları da içeren yargısal tecrübeye daha fazla önem verilmesi (par. 44) ve cinsiyet eşitliğinin sağlanması (par. 47) gerekçeleriyle Değerlendirme Komitesinin önerisinden ayrılmıştır.

261. AİHM ön mülahazalar olarak, Değerlendirme Komitesinin yargısal tecrübeye, dava ve idari tecrübeye aynı önemi verme kararının, Komitenin o zamana kadarki müstakar

uygulamasının yanı sıra ilgili mevzuatla da uyumlu olduğunu kaydetmektedir. Komitenin başkanı, verilen önem derecesinin, belirli adayların lehine ve diğerlerinin aleyhine olacak biçimde adaylıkların sunulmasının ardından değiştirilmesinden kaçınılması gerektiğini vurgulamıştı (par. 40).

262. AİHM, Komite'nin değerlendirme şeklinin Eşitlik Yasası'ndaki cinsiyet dengesi şartlarıyla uyumlu olduğunu da kaydetmektedir. İzlanda Yüksek Mahkemesi bu bağlamda, 19 Aralık 2017 tarihli kararında, Eşitlik Yasası uyarınca Adalet Bakanının cinsiyet mülâhazalarına dayanamayacağını çünkü bunların ancak farklı cinsten iki adayın eşit derecede liyakatli görüldüğü durumlarda geçerli olduğunu ve Adalet Bakanınca yapılan yetersiz araştırmanın böyle bir karara ulaşmasına izin verecek nitelikte olmadığını açıkça belirtmiştir.

263. Değerlendirme Komitesinin takdirinin, bu alanlarda kusurlu olduğu, kullanılan yöntemin aşırı teknik olduğu ve bu nedenle Adalet Bakanın Komite'nin görüşünde haklı nedenlerle ayrıldığı varsayılsa bile; Yüksek Mahkemenin Aralık 2017 kararlarındaki tespitinin özü, İdari Usuller Yasası'nın gerektirdiği üzere Bakanın bir aday yerine diğer adayı seçtiğini açıklayamamasıydı. Bakanın Komitenin değerlendirmesinden farklı düşünmesi, bu tarafsız değerlendirmeden ayrılma kararı için somut gerekçeler sunma yükümlülüğünden onu azade etmemiştir.

264. AİHM'e göre, Bakanın güttüğü saikleri çevreleyen bu belirsizlik, Bakanın yargıya yönelik usulsüz müdahalesi hususunda ciddi şüpheler doğurmakta ve tüm sürecin meşruiyetini lekelemektedir. Bakanın koalisyon hükümetinde çoğunluğu oluşturan siyasi partilerden birinin mensubu olduğu ve sadece onların oyuyla teklifinin Parlamento'da kabul edildiği düşünüldüğünde, özellikle doğrudur. AİHM, başvuranın iddia ettiği gibi Bakanın siyasi saiklerle hareket ettiğini tasdik etmemekle birlikte; Bakanın eylemlerinin, bu hususta objektif olarak haklı kılınmış endişelere yol açacak nitelikte olduğunu ve bunun, seçim sürecinin şeffaflığına gölge düşürmeye yettiğini de değerlendirmektedir.

266. Bakanın ilgili kurallara uymaması, bu husustaki yasal yükümlülüklerinin kendi hukuk danışmanları (par. 36), Değerlendirme Komitesinin başkanı (par. 40-42) ve Adalet Bakanı Geçici Müsteşarı (par. 38) tarafından müteaddit defalar hatırlatıldığı dikkate alındığında daha da ağırdır. AİHM bu bağlamda, Yüksek Mahkemenin Aralık 2017 kararlarındaki, Bakanın son listeden isimleri çıkartılan adayların saygınlık menfaatlerine “açık tehlikeyi tamamen göz ardı ederek” hareket ettiği tespitine (par. 75) de işaret etmektedir. Bu itibarla, Bakanın eylemlerinin,

geçerli iç hukuk altındaki yükümlülüklerinin tamamen farkındayken yapılmış görüldüğü sonucuna ulaşmak makul olacaktır.

267. AİHM, Adalet Bakanı tarafından gerçekleştirilen ihlaller ve bunların meydana geldiği şartları dikkate alarak bunların, basit teknik veya usulü aykırılıklar şeklinde önemsiz gösterilemeyeceklerini ve “kanunla kurulmuş mahkeme” hakkının özüne uzanan ağır aykırılıklar oluşturduklarını değerlendirmektedir.

(β) Parlamento Önündeki Süreçteki Noksanlıklar

269. Mevcut olayda AİHM, ancak Adalet Bakanı kararına ilişkin olarak yeterli inceleme ve değerlendirmeye dayalı biçimde uygun gerekçe sunsaydı; Parlamentonun Bakanın teklifine dair bilgilendirilmiş bir tutum takınabileceğini ve böylelikle atama sürecinin bir anlam ifade eden denetimini gerçekleştirebileceğini değerlendirmektedir. Ancak Parlamento, atama sürecinin meşruiyetini koruma yasal görevinin ruhuna aykırı olarak, bu önemli eksikliği görmezden gelmeyi tercih etmiştir. Adalet Bakanı önündeki usuldeki aykırılıklar sonuç itibarıyla, Parlamento önünde kusurlu bir usule yol açmıştır.

270. Parlamento yalnızca, görevini etkili şekilde yerine getirebilmesi için Adalet Bakanından teklifi hususunda objektif gerekçeler sunmasını istemekte ihmal göstermemiş; ayrıca, her bir aday üzerinde ayrı ayrı oylamak yerine Bakanın önerisini bir bütün olarak oya sunmak suretiyle yeni Yargı Yasası’nda öngörülen özel oylama kurullarına da uymamıştır. Bilhassa, Parlamento üyelerine ayrı oylamayı isteme fırsatı sunulduğunu dikkate alındığında; muhtemelen Parlamento kanadındaki bu noksanlık tek başına, “kanunla kurulmuş mahkeme” hakkının ihlali anlamına gelmeyecekti. Oylama usulü bununla birlikte, önerdiği dört aday hususunda Adalet Bakanınca hâlihazırda gerçekleştirilmiş olan vahim ihlali daha da ağırlaştırmış ve yargısal atamalardaki gereksiz yürütme takdiri kullanımına karşı Parlamento’nun denge rolünü zedelemiştir. Dolayısıyla, başvuranın Parlamento’nun kararının aslen partinin siyasi mülahazalarıyla yönlendirildiği inancı, nedensiz görülemez.

271. Bu nedenle AİHM, Parlamento’nun bahse konu dört adaya ilişkin olarak atama sürecinin hukukiliğinin teminatçısı olarak görevini yerine getirmediğini değerlendirmektedir.

(γ) Testin İkinci Adımı Altındaki Nihai Mülahazalar

272. Yukarıdakilerin ışığında AİHM, mevcut olayda, İstinaf Mahkemesine hâkim atanması usulünün temel bir kuralının vahim bir ihlalinin söz konusu olduğunu değerlendirmektedir.

AIHM bu itibarla, testin üçüncü adımına, yani ulusal mahkemelerce yapılan incelemeye, dikkatini verecektir.

(iii) *“Kanunla Kurulmuş Mahkeme” Hakkının İddia Edilen İhlallerinin Ulusal Mahkemeler Tarafından Etkili Biçimde Gözden Geçirilip Geçirilmedikleri ve Giderilip Giderilmedikleri*

(B) Yüksek Mahkeme Tarafından Gerçekleştirilen İncelemeye İlişkin AIHM’in Değerlendirmesi

278. Yüksek Mahkeme, hâkim A.E.’nin İstinaf Mahkemesi aşamasında davasına müdahil olması dolayısıyla başvuranın “kanunla kurulmuş bir mahkeme” tarafından dinlenilmediğine belirtmek ve ilgili İstinaf Mahkemesi kararını bozmak suretiyle, başvuranın adil yargılanma hakkına dair yukarıda bahsedilen usulsüzlüklerin etkilerini ele alma ve bunları giderme yetkisine sahipti. Yüksek Mahkeme, başvurana ilişkin 24 Mayıs 2018 tarihli kararında, İstinaf Mahkemesine atama sürecinde Bakan ve Parlamento tarafından işlenen ihlaller hususundaki daha önceki tespitlerini teyit etmiştir. AIHM bununla birlikte, bu ihlallerin başvuranın “kanunla kurulmuş mahkeme” hakkı üzerindeki etkilerini daha sonrasında incelerken, Yüksek Mahkemenin kendi tespitinden gerekli sonuçları çıkarmakta ve meseleyi Sözleşmeyle uyumlu bir tarzda değerlendirmekte başarısız olduğu hususunda başvuranla hemfikirdir.

279. Yüksek Mahkemenin kararının gözden geçirilmesi, Yüksek Mahkemenin incelemesini A.E.’nin atanmasının İzlanda hukuku uyarınca “yokluk” oluşturmadığıyla ve atama usulündeki kusurlara karşın, başvuranın yine de bağımsız ve tarafsız bir “mahkeme” önünde adil bir yargılamadan istifade ettiğini saptamakla sınırlandırdığını kesinlikle akla getirmektedir. Yüksek Mahkeme bu tespitleri yaparken, atamaların Cumhurbaşkanı’nın imzasıyla resmiyet kazandığına ve bu noktadan itibaren, Değerlendirme Komitesi tarafından hepsi bu görev için yasal olarak liyakatli görülen on beş İstinaf Mahkemesi hâkiminin görevlerini bağımsız şekilde ve kanuna uygun olarak yerine getireceğinden şüphelenmek için bir nedenin olmamasına oldukça fazla ölçüde önem vermiş görünmektedir.

282. AIHM’e göre, Yüksek Mahkeme kararının oluşturulma şekli ve A.E. de dâhil olmak üzere on beş hâkimin atanmalarının “atama yazılarının imzalanmasıyla bir gerçeklik haline geldiklerine” özel vurgu, atamaların resmiyet kazanınca mesele üzerinde gerçek bir söz hakkı olmadığının bu mahkemece kabul edildiğini veya dahası mahkemenin bu duruma teslimiyetini akla getirmektedir. Bu anlayış aslında, Hükümetin beyanlarından destek görmektedir: Görüşlerden, teoride İzlanda mahkemelerinin yargısal atamaların hukukiliğini tetkik etme ve hukuka aykırı atanmış hâkimlerin katıldığı kararları bozma yetkisi olmakla birlikte; mevcut

davada karşılandığı türdeki usulü aykırılıklar fiiliyatta, muvaffakiyet sağlamamış adaylara tazminat verilmesi sonucunu doğuracağı anlaşılmaktadır.

283. AİHM bu itibarla, Yüksek Mahkeme tarafından başvuranın davasını incelerken sergilenen kısıtlamanın ve bir yandan hukuki güvenliği muhafaza edilmesi ile diğer yanda hukuka saygıyı sunma arasında doğru dengeyi bulamamasının, mevcut olayın olgularına özgü olmadığını ve Yüksek Mahkemenin yerleşik uygulaması olduğunu kaydetmektedir. Bu uygulama, iki ana nedenden dolayı sorun oluşturmaktadır. İlk sırada, yargının güçler ayrılığının doğasında bulunan denge ve frenin korunmasında oynadığı önemli role zarar vermektedir. İkinci olarak, bahse konu ihlallerin ehemmiyeti ve yansımaları ile hukukun üstünlüğüne tabi demokratik bir devlette yargının oynadığı önemli rol dikkate alındığında, böyle ihlaller haklı olarak atanmama yoluyla mağdur edilmiş bireysel adaylarla sınırlı kalmayabilir ve ister istemez kamuyu ilgilendirebilir. AİHM birçok vesileyle, hukukun üstünlüğüne tabi bir devletteki temel bir değer olan adaletin teminatçısı olarak, görevlerini yerine getirmekte başarılı olabilmesi için kamu tarafından güvenilmesi gereken yargının, toplumdaki özel rolünü pek çok kez vurgulamıştır (bkz. *Morice/Fransa* [BD], B. No. 29369/10, § 128 AİHM 2015; *Baka/Macaristan* [BD], yukarıda anılan, § 164; *Denisov/Ukrayna* [BD], B. No. 76639/11, § 63, 25 Eylül 2018). AİHM bu bağlamda, Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyinin “*yalnızca belirli bir anlaşmazlığın taraflarının değil fakat bir bütün olarak toplumun yargıya güvenebilmesi gerektiğini*” belirten 1 No.lu Görüşüne de işaret etmektedir.

286. Yukarıdakileri dikkate alan AİHM, “kanunla kurulmuş” kapsamında bulunan güvencenin amaca ulaşılıp ulaşılmadığını göz önüne almadığından, başvuranın davasında Yüksek Mahkeme tarafından girişilen incelemeyi kabul edememektedir (ulusal mahkemelerin “kanunla kurulmuş mahkeme şartına” uyulmasına ilişkin değerlendirmelerini AİHM’in reddettiği diğer davalar için bkz. *Miracle Europe Kft/Macaristan*, yukarıda anılan, § 65; *Chim ve Przywieczerski/Polonya*, B. No. 36661/07 ve 38433/07, §§ 138-142, 12 Nisan 2018).

(iv) *Sözleşme’nin 6/1 Maddesinin Kanunla Kurulmuş Mahkeme Bakımından İhlalinin Olup Olmadığı Hususundaki Genel Sonuç*

289. AİHM, biraz önce belirtilenlerin ışığında ve yukarıda ortaya konan üç aşamalı testi göz önünde tutarak; hakkın özünü zedeleyen ağır aykırılıklar tarafından atanması usulüne halel getirilen bir hâkimin yargılamasına katılması dolayısıyla, başvuranın “kanunla kurulmuş mahkeme” hakkından yoksun kılındığını değerlendirmektedir.

290. AİHM sonuç itibariyle, Sözleşme'nin 6/1 maddesinin bu yönden ihlal edildiği sonucuna ulaşmaktadır.

II – SÖZLEŞME’NİN 6/1 MADDESİNİN BAĞIMSIZ VE TARAFSIZ BİR MAHKEME HAKKI BAKIMINDAN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

295. Mevcut davada, “kanunla kurulmuş mahkeme” ve “bağımsızlık ve tarafsızlık” şartları aynı temel meseleden, yeni A.E.’nin İstinaf Mahkemesi hâkimi olarak atanmasındaki usulsüzlüklerden, kaynaklanmaktadır. AİHM’in yukarıda tespit ettiği üzere, bahse konu usulsüzlükler kanuna uygun olarak kurulmuş mahkeme önünde yargılanma hakkının tam da özüne zarar verecek ağırlıktaydı. Bu tespiti yapmasının ardında AİHM, aynı usulsüzlüklerin aynı mahkemenin bağımsızlık ve tarafsızlığına zarar verdiğinin ilave incelemeyi gerekli kılmadığı sonucuna ulaşmıştır (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Zeynalov/Azərbaycan*, B. No. 31848/07, § 28, 30 Mayıs 2013; *Miracle Europe Kft/Macaristan*, yukarıda anılan, §§ 57-67).

II – SÖZLEŞME’NİN 41 VE 46. MADDELERİNİN UYGULANMASI

A. Sözleşme’nin 41. Maddesi (Adil Tazmin)

301. Büyük Daire, ihlal tespitinin mevcut olayda adil tazmin oluşturduğu görüşündedir ve bu nedenle başvuranın manevi tazmin talebini reddetmiştir.

309. Elindeki belgeleri ve ilgili ölçütleri dikkate alan AİHM, masraf ve taleplere ilişkin olarak 20.000 EUR’ya hükmetmiştir.

B. Sözleşme’nin 46. Maddesi (Bağlayıcı Etki ve Kararların İcrası)

312. AİHM kararları esas itibariyle tespit edici niteliktedir ve genel olarak, Sözleşme’nin 46. maddesi altındaki yükümlülüğünü yerine getirmek için ulusal hukukunda kullanacağı araçları seçmenin, bu araçların AİHM kararının neticesiyle ve ruhuyla uyumlu olması şartıyla (bkz. *Scozzari ve Giunta/İtalya* [BD], B. No. 39221/98 ve 41963/98, § 249, AİHM 2000-VIII; *Ilgar Mammadov/Azərbaycan* (ihlal usulü) [BD], B. No. 15172/13, §§ 148-149, 29 Mayıs 2019) ve Bakanlar Komitesinin denetimine tabi şekilde, öncelikle ilgili Devlete düşmektedir (bkz. *Öcalan/Türkiye* [BD], B. No. 46221/99, § 210, AİHM 2005-IV). Bununla birlikte belli özel şartlarda AİHM, davalı devlete, sıklıkla sistematik olan durumu sonlandırabilecek önemle

türlerini belirtmeyi yararlı bulmaktadır (bkz. *Ilgar Mammadov/Azerbaycan*, yukarıda anılan, § 153).

313. Mevcut olayda 6. maddenin ihlal edildiğinin tespit edilmesi halinde başvuranın yeniden yargılama isteyip istemeyeceği duruşmada başvuranın temsilcisine sorulmuş ve olumsuz cevap vermiştir. Duruşmada hâkimler tarafından yöneltilen sorulara verdiği yazılı cevabında bu ifadesini geriye almak istemişse de; AİHM, başvuranın önceki tutumundaki değişikliği açıklayacak yeterli gerekçenin yokluğunda, sonraki talebinin dikkate alınamayabileceğini değerlendirmektedir.

314. AİHM ayrıca, Sözleşme'nin 46. maddesi kapsamındaki yükümlülüklerine uygun olarak, mevcut karardan gerekli sonuçları çıkarmanın ve AİHM'in tespitine yol açan problemleri çözmek ve gelecekte benzer ihlalleri önlemek için uygun genel tedbirleri almanın davalı devlete düştüğü kanaatindedir. Ancak AİHM, mevcut davadaki ihlal tespitinin, davalı devlete Sözleşme uyarınca İzlanda hukuku uyarınca o tarihten beri kesin hüküm haline gelmiş benzer tüm davaları yeniden görme yükümlülüğü yüklediği şeklinde anlaşılamayacağına vurgu yapmaktadır.